

ICONOGRAPHISK POST

NORDISK TIDSKRIFT FÖR BILDOLKNING ••• NORDIC REVIEW OF ICONOGRAPHY

NR 3/4, 2024

Tidskriften utges av Avdelningen för konsthistoria och visuella studier, Lunds universitet, i samarbete med det Nordiska Ikonografiska Sällskapet och Konstvetenskap vid Åbo Akademi.

Websida: <https://journals.lub.lu.se/ico/index>

Redaktion

Lars Berggren, projektansvarig huvudredaktör (lars.berggren@abo.fi)
Annette Landen (landen.annette@kultur.lu.se; annette.landen@abo.fi)

Redaktionskommitté

Søren Kaspersen och Martin Wangsgaard Jürgensen (Danmark), Kersti Markus och Merike Kurisoo (Estland), Fred Andersson och Lars Berggren (Finland), Elisabeth Andersen och Ragnhild M. Bø (Norge), Annette Landen och Eva Lindqvist Sandgren (Sverige).

Språkgranskning (abstracts och bildtexter på engelska)

David Jones

Ombrytning och layout

Annette Landen

Anvisningar till författare, upplysningar ang. granskningsförfarande och övrig information om tidskriften, finns på websidan:

<https://journals.lub.lu.se/ico/about/submissions> (Open Access)

Utgiven med bidrag från Nordiska publiceringskommittén för humanistiska och samhällsvetenskapliga tidskrifter (NOP-HS), i samarbete med NordForsk, Oslo.

© *Iconographisk Post* & författarna/the authors. For further information regarding *Copyrights and Limitations of Use*, see ICO:s homepage: <https://journals.lub.lu.se/ico/about>

ISSN 2323-5586

Förord

Bästa läsare,

i det här numret kommer ni att få läsa om plundring, rivning, död, sorg och saknad, men också om förhoppningar om det hinsides, uppenbarelser och gudomligt ljus. Den första artikeln, Heidi Pfäfflis ”När detta Lijf förgår / Ett Nytt jag igän får”, handlar om hantverksmålaren Daniel Hjulströms (1703–1787) målningar i det Grotenfeltska gravkapellet i Jorois, norra Savolax, Finland. Förutom en genomgång av det ovanliga kapellets ikonografi, dess bibliska hänvisningar och visuella förebilder ges här även insikter i de mellan det svenska rikets båda hälften migrerande hantverksmålarnas villkor och produktion. Därtill publiceras för första gången biografiska fakta om Daniel Hjulströms liv både i Sverige och Finland, allt baserat på arkivmaterial.

I ”En målning av Marie bebådelse av Herman Han i Kläckeberga kyrka i Småland” redogör sedan Inga Lena Ångström Grandien för de mångskiftande öden en altartavla av Herman Han (1580–1627/1628) genomgått: i Braunsberg togs den som krigsbyte av Gustav II Adolf 1626, sattes upp på Storkyrkans högaltare 1633, flyttades till Kungsholms kyrka i början av 1700-talet, och försålades på 1820-talet. Vad som sedan skedde med altartavlans helhet – den bestod ursprungligen av fem målningar – är okänt, men 1839 annonserades dess centrala del med Marie bebådelse ut till försäljning. Därefter försvinner den ur historien och återfinns först 1915–1916 av Johnny Roosval i Kläckeberga kyrka i Småland. Ångström Grandien sätter in målningen i sitt ursprungliga sammanhang, och går igenom vad som sedan finns att veta om dess irrfärder och ikonografi.

Inger Ahlstedt-Yrlids text under rubriken ”Förlorat guld. Absidmålningarna i Löderups kyrka, Skåne”, publicerades 1976 i avhandlingen *Och i hopp om det eviga livet. Studier i Skånes romanska muralmaleri*, och exemplifierar både en

svunnen kulturskatt, i detta fall med klart bysantiska förebilder, och 1800-talets i många fall hänsynslösa förstörelse av medeltida kyrkor och kalkmålningar. Löderups romanska kyrka är en av de viktiga kyrkor i det medeltida Danmark som inte tas upp i Ulla Haastrups *Danske kalkmalerier fra 1000-tallet til o. 1200*, som recenserades i det föregående numret av *ICO*. Inger Ahlstedt-Yrliids text, som här återpubliceras med en del nya illustrationer, fyller alltså ett tomrum och ger utifrån ett noggrant studium av i första hand arkivkällorna en god uppfattning om vad som gått förlorat.

Bokrecension

Hans-Olof Boström recenserar Simon McKeown, *Emblems at Läckö. An Insight into the Visual World of Magnus Gabriel and Maria Euphrosyne De la Gardie*, publicerad av Skara stiftshistoriska sällskap 2024. Här kan noteras att boken och recensionen delvis berör samma ämnesområde som Carsten Bach-Nielsens artikel i föregående nummer av *ICO* och Heidi Pfäfflis i detta.

Minnesord

Nordens ikonografer sörjer två av *ICO*:s äldsta medarbetare och kunniga och inspirerande symposiedeltagare: Ingalill Pegelow, som gick bort 2023, och Jan Svanberg, som lämnade oss 2024. Margareta Kempff Östlind och redaktionen skriver om Ingalill och Mia Åkestam & Lars Berggren om Janne.

Nordiska Ikonografiska Sällskapet

I augusti 2024 samlades Nordens ikonografer återigen för ett Nordiskt Ikonografiskt Symposium, det 28:e i ordningen, denna gång i Estland. Nästa nummer av *ICO* kommer att innehålla både en rapport från symposiet och en utförlig sammanfattning av föredragen, samt de första på dem baserade artiklarna som publiceras i *ICO*. Symposierna, som alltsedan 1968 arrangerats vartannat år i de nordiska länderna enligt ett rullande schema (i vilket Estland ingår sedan 2004), har under åren bestått av ett tämligen löst sammansatt nätverk av ikonografer från olika discipliner och institutioner, men utan någon formell juridisk status. På symposiets tredje dag tog de församlade ikonograferna det historiska beslutet att konstituera ett regelrätt sällskap, det *Nordiska Ikonografiska Sällskapet* (The Nordic Iconographic Society), som nu av den svenska skattemyndigheten registrerats som ”ideell förening”.

Från Lundahorisonten

kan meddelas att ännu ett band av de åtta planerade i anledning av domkyrkans 900-årsjubileum utkommit: *Gravminnen*, som ingår som nr 242 i serien *Sveriges Kyrkor* och behandlar tiden cirka 1100–1800. Författare är Stephan Borgehammar, Arsenii Vetushko-Kalevich, Birgitte Bøggild Johannsen och Herman Bengtsson, den sistnämnde också redaktör för volymen. De fyra tidigare publicerade volymerna anmälades i *ICO* 1–2, 2023; arbetet med de tre återstående pågår som bäst.

Redaktionen

Kryptan i Lunds domkyrka, med till vänster biskop Birger Gunnarsens (d. 1519) ståtliga gravmonument, utfört av Adam van Diüren redan ca 1512. Den anspråkslösa hällen strax till höger om det är biskop Hermans av Slesvig, som närvarade vid högaltaret invigning 1145 och avled ca 1150. Foto Lars Berggren 2025.